

KIMMO MIETTINEN

**IRWIN
GOODMAN**
KANSAN TAITEILIJÄ

Karisto
Hämeenlinna

© Kimmo Miettinen ja Karisto /
Kustannusosakeyhtiö Otava, 2021

ISBN 978-951-1-38051-1

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

SISÄLLYS

ESIPUHE	9
MENOSSA MUKANA	12
HÄMEENLINNAN HUMUT, KAURIALAN KASVATIT	15
LAULUA JA SOITTOA	22
SOITELLEN SOTAAN	25
ANTISTA IRWINIKSI	29
JÄTKÄSTÄ TULI TÄHTI	36
HITTEJÄ JA HUVIVEROJA	40
TÄHTITAIVAAN BRÄNDI-ILMIÖ	42
CAMARO	46
YLE KIELTÄÄ, LAKI KIELTÄÄ, IRWIN KIERTÄÄ	51
RYYSYRANTAA RAKKAAMPAA	59
MUUTTOJA MUUTOKSIA MOKIA	64
1970-LUVUN SUURET SÄVELET	69
EMINENSSEJÄ, KILOMETREJÄ	74
SELVÄ JUTTU, IRWIN PALAA	83
GOODMANIN KASARIN JA KAKARAIN ALKU	93

COMEBACK KASSUN KAINALOSSA	107
KASSUN KUKKA, RENTUN RUUSU	117
MUSIKAALINEN MESTARI	130
MUTKIA JA MONTTUJA	132
VUOSIKERTA KIELLON PÄÄLLE	143
SÄHELLYSTÄ, EI SÄVELLYSTÄ	147
VIIMEISET SAUNAT JA SÄVELET	157
REST IN PEACE	163
P.S. 1 JUHA RANTALAN PUHEENVUORO	168
P.S. 2 ARI LAHDEN PUHEENVUORO	175
LÄHTEET	181
HENKILÖHAKEMISTO	182

ESIPUHE

Pari vuotta sitten juttelin taksikuskin kanssa Irwin Goodmasta. Kysyin kuljettajalta, oliko hän kuullut tarinan siitä, kuinka Irwin ajoi seitsemällä taksilla kaksi kertaa Hämeenlinnan torin ympäri. Kuski sanoi, että ei muuten ollut seitsemän vaan yhdeksän taksia, eikä kaksi kertaa torin vaan neljä kertaa kaupungin ympäri – ja hän itse ajoi letkan ensimmäistä autoa, jossa Irwin istui! Sanoin, että tarina on niin hyvä, että sen ympärille voisi kirjoittaa kirjan. Tämä on se kirja. Kiitos taksiyrittäjä Mauri Haavistolle, että potkaisit kirjan liikkeelle.

Ilman Vexi Salmea ei ole Antti Hammarbergin tarinaa eikä ilman Irwin Goodmania ole Emil (von) Reteen tarinaa. Mutta Antti ei ole vuosien varrella puhunut paljon mitään, Irwin lateli usein silkkaa puuta sekä heinää, Vexi puhui mielellään ja paljon, mutta usein legenda rakentaen, ja Emil laittoi sanoja vain paperille.

Kun Irwin ja Vexi eivät ole tietystä syystä uutta puhumassa, vanhaa muistelemassa tai edes legenda rakentamassa, tässä kirjassa puheenvuoro annetaan tavallisille kansalaisille ja soittajille, joilla on aiheesta sanottavaa. Tarinoita pulpahteli pinnalle siellä täällä, joka puolella Suomea. Niitä tuli sähköpostilla, niitä kerättiin puhelimella ja niitä jaettiin nokatusten. Aihe on tässä tapauksessa ennen muuta Irwin, jossain määrin myös Antti, sekä tietenkin Salmen Vexi.

Antti Hammarbergin ja Veikko Salmen värikäs lapsuus ja nuoruus runsaine seikkailuineen sekä Irwin Goodmanin ja Emil von Reteen myöhemmät vaiheet monine sekoiluineen on hyvin dokumentoitu muissa niteissä ja baaripöytien neuvonpidoissa. Kerrataan silti tässäkin yhteydessä kansalaisten muistojen sivussa muutama olennainen seikka matkan varrelta.

Poikkeuksellisesti en ole keksinyt olennaisia seikkoja omasta päästäni, vaan käyttänyt lähteinä alan asiantuntijoiden huikeita perusteoksia, jotka on listattu tarkemmin kirjan lopussa. Lisäksi olen poiminut tietoja internetin uumenista, erityisesti Wikipediasta, ja käyttänyt Discogs-verkkosivustoa.

Kimmo Miettinen

Hämeenlinna

Syyskuussa 2021

PS. Oma isäni kertoi nolona joskus 70-luvulla heittäneensä Irwinin ulos kotibileistä. Isällä oli hyvä syy heittää hänet bileistä: ”kun se rämpytti koko ajan sitä kitaraansa”.

MENOSSA MUKANA

Joose Berglund (s. 1965, helsinkiläinen rokkipäällikkö)

Johnny-Kai Forssell (s. 1946, toimittaja, kirjailija, musiikintutkija)

Kari "Gabi" Hakanen (s. 1962, tuottaja ja muusikko)

Kalervo "Kassu" Halonen (s. 1953, muusikko, säveltäjä, tuottaja)

Ismo Heinisuo (s. 1945, tamperelainen insinööri)

Maija Hellsten (s. 1949, Riihimäeltä lähtöisin)

Mika Kareinen

Markku (s.1949, Kauhajoelta)

Risto Kauppila (s. 1959, eläkkeellä oleva valtion virkamies)

Harri "Hate" Konttinen (s. 1961, tamperelainen punklaulaja)

Mika Korkalainen

Marke Koskinen

Satu Kuisma (s. 1967, riihimäkeläinen kirjastoammattilainen)

Esa Kuloniemi (s. 1956, helsinkiläinen kitaristi ja bluesministeri)

Juha Laakso (s. 1964)

Ari Lahti (s. 1960, valkeakoskelainen muusikko ja Irwin-auktoriteetti)

Seppo Lammi (1950-luvulla Antti Valveen rehtoriaikana Lyseon aloittanut ikilyseolainen)

Hank "Läski" Larsson (s. 1957, kansainvälinen toimittaja)

Jukka Lindell (s. 1958, hämeenlinnalainen yrittäjä)

Jyrki Linnankivi (s. 1968, 69 Eyes -laulaja)

Pasi Läärä (s. 1957, lahtelaistunut viihdyttäjä-muusikko)

Jarmo Mäki-Uuro (Pohojanmaan poika, Hämeenlinnassa vuodesta 1973)

Harry Mälkki (s. 1946, entinen hämeenlinnalainen ja muusikko)

Marja Narmala (s. 1962, helsinkiläistynyt tulkki)

Pasi "dubPasi" Narmala (s. 1967, reggae-auktoiteetti)

Petja Narmala (s. 1988, Öskidööl-lehden perustaja)

Pirkko Nordenswan (s. 1938, ent. Miettinen, os. Ruotsalainen)

Harry Ojala (s. 1951, hämeenlinalainen nobody)

Petteri Lumous Pelkki (s. 1955, taikuri ja viihteen moniottelija, Helsinki)

Kalevi Pollari (s. 1958, radiomies ja traktoripoika)

Juha Rantala (s. 1979, tamperelainen Irwin-auktoiteetti)

Jouko "Jokke" Rita (s. 1940, tilannetta läheltä seurannut taidekauppias)

Harry Roine (s. 1947, lehtori, Helsinki)

Kati S. (Hämeenlinnaan päätynyt, eläkepäivistä nauttiva HUSin osastosihteeri)

Topi Salmi (s. 1972, toisen polven musiikkimies)

Tuula Siren (entinen hämeenlinalainen)

Martti Sopo (s. 1940, hauholainen maanviljelijä)

Esko Strömsholm (s. 1944, merikarvialainen yrittäjä ja triathlonisti)

Matti Tervinen (s. 1958, Kuohijoen Uno Turhapuro)

Pekka Tiilikainen (s. 1967, hämeenlinalainen muusikko)

Kari "TJ" Tiitinen (s. 1943, emeritusroudari)

Sirkkis Veijonen (s. 1957, laitoshuoltaja ja musiikin harrastaja Hollolasta)

Matti Vekka (s. 1938, hämeenlinalainen pitkän linjan yrittäjä)

Eero Vesa (s. 1952, hämeenlinalainen graafinen suunnittelija)

Olavi "Oppa" Virtanen (s. 1931, parolalainen autoilija)

Pekka "Devil" Virtanen (s. 1964, lahtelainen muusikko)

Pertti "Velto" Virtanen (s. 1951, rocklegenda)

Seppo Virtanen (s. 1953, Opan poika)

Jukka "Waldemar" Wallenius (s. 1948, legendaarinen rocktoimittaja)

Jukka Ylätalo (s. 1956, kantoi kesäpoikana postia Rinkelinkadulle)

HÄMEENLINNAN HUMUT, KAURIALAN KASVATIT

Hämeenlinnan Kaurialan kaupunginosan Rinkelinkadulla Antin nenä ja Veikon nyrkki kohtasivat ensimmäisen kerran, kun nelivuotias Veikko joutui muistuttamaan itseään nuorempaa, mutta pitempää, uhoavaa naapurinpoikaa reviirinsä rajoista. Kevyemminkin lähtökohdin on päädytty koko elämän mittaisiin ystävyysuhteisiin, mutta näiden kahden yksinhuoltajaäidin pojan kohtalot kietoutuivat tästä eteenpäin erottamattomasti yhteen.

Ujo mutta komea Hämeenlinnan Höyhensaarella 14.9.1943 syntynyt Antti Yrjö Hammarberg ja viikkoa vajaata vuotta vanhempi, usein kädet edellä ulospäinsuuntautunut Veikko Olavi Salmi leikkivät leikkinsä yhdessä, pelasivat pelinsä yhdessä, tapasivat tyttänsä yhdessä, matkailivat matkansa yhdessä – ja kuuntelivat musiikkinsa yhdessä.

JOUKO RITA: Kun jäähallin päästä lähdetään, niin Rinkelinkadulla asui numerossa seitsemäntoista Järven Jaska, joka pelasi myöhemmin jääkiekkoa; Kaukokarit asui seuraavassa talossa eli viidessätoista. Isä oli todella tunnettu suutari, yhdestä pojasta tuli kiekon pelaaja, toisesta tuli maalivahti ja sitä kolmatta me oikein pelättiin, kun sillä oli epilepsia ja se sai kohtauksia, eikä me perkele ymmärretty, mitä ne oli. Me oltiin kolmessa-toista, yhdessätoista asui Veksi ja seiskassa Guudmanni. Ysiä mä en muista, kun siinä ei ollut lapsia.

Vuonna 1957 14-vuotias, yleisesti Hampparina tunnettu Antti muutti kolmensadan metrin päähän Parolantie 19:n Lamellitaloon ja sai lahjaksi levysoittimen, jolla kuunneltiin kovalla äänenvoimakkuudella sekä rockia että rollia. Poikaporukka kuunteli, minkä muilta kujeilta ehti, mm. Elvis Presleyn, Tommy Steelen ja Bill Haley & His Cometsin levyjä.

ISMO HEINISUO: Antti asui äitinsä kanssa Lamellitalossa eli Lamppurissa. Monet lähistöllä asuvat Kaurialan pojat kulkivat Lamppurin takapihaa pitkin koulumatkalla Myllymäestä.

Olin kerran taas Lahden ja Viljakaisen veljesten kanssa menossa vakioreittiämme Hirsitaloksi kutsutun kotimme suuntaan. Tunsimme entuudestaan hyvin Antin jo Rinkelinkadun ajoilta. Antti oli 11-vuotias, siis saman ikäinen Viljakaisen veljeksien kanssa.

Antin hikinen pää pisti esiin Lamppurin kellarikerroksen saunatilán pukuhuoneen ikkunasta – eikä pelkästään pää, vaan koko alaston, hikinen yläkroppa. Siinä ei ollut sinänsä mitään ihmeellistä, ymmärsimme hänen olevan vilvoittelemassa saunomisen jälkeen, mutta se oli ihmeellistä, että hän poltti samalla tupakkaa äidiltänsä salaa. Antti tervehti meitä ja vilkuili pelokkaana kuulostellen äitinsä ämpärikoliniä saunan puolelta. Ihastelimme, että onpa rohkea kaveri.

Meille muille tuli tupakat mieleen vasta viiden vuoden päästä. Antti oli edelläkävijä niin hyvässä kuin pahassa.

SEPPO LAMMI: Anttihan lähti Hämeenlinnan poikalyseon keskikoulusta tosi lyhyen uran jälkeen. Tästä asiasta jopa Vexi Salmi kerran televisiossa puhui, toki tietämättömänä, vähän väärää asiaa. Silloinen luokanvalvojamme, suomen ja latinan kielen lehtori Yrjö Korhonen kertoi asiasta kerran tunnillaan: Anttia ei erotettu lyseosta, kuten on yleisesti luultu, vaan hänen vanhemmilleen lähetettiin kehoitus ottaa poika pois koulusta, ns. consilium abeundi. Käytännössähän tämä oli sama kuin erottaminen, mutta koulun oppilasluetteloon saatiin syyksi ”erosi” eikä ”erotettu”. Tämä ei ole juurikaan tullut yleiseen tietoisuuteen, joten asian voi tässä yhteydessä oikaista.

ISMO HEINISUO: Elettiin kesäkuumaa perjantaita vuonna 1958. Sinä päivänä Hämeeseen oli tullut myyjättäreksi nätti tumma tyttö, joka huomioitiin heti ensimmäisenä päivänään hymyileväisenä ja ystävällisenä. Joukko iloisia partiopoikia oli lähdössä pyörillä yöretkelle Alajärvelle. Joukko koostui Hirsitalon ringistä: Viljakaisen ja Lahden veljeksistä sekä minusta. Pyöräletkan etummaisena ajoi vartion johtaja Pentti Viljakainen. Painavat rept olivat tarakalla.

Pyöräjono ajoi Cygnaeuksenkatua Hämeen kaupan ohi, ja huomasimme yllättäen Antin istuvan lähekkäin uuden tumman myyjätätön kanssa kaupan rappusella. ”Kuinkas muuten”, tuumasimme, kukaan muu ei olisi voinut iskeä tyttöä hänen ensimmäisenä työpäivänään.

Antti piti käsissään täyttä Koskenkorva-pulloa. Jonkun ihmeellisen päähänpiston takia Pentti kurvasi Antin luokse, ja letka seurasi johtajaansa. Pentin aloitteesta aloimme hieroa